

Julkaisija

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (KARVI)

Julkaisun nimi

Alkumittaus – Matematiikan ja äidinkielen ja kirjallisuuden osaaminen ensimmäisen luokan alussa

Tekijät

Annette Ukkola ja Jari Metsämuuronen

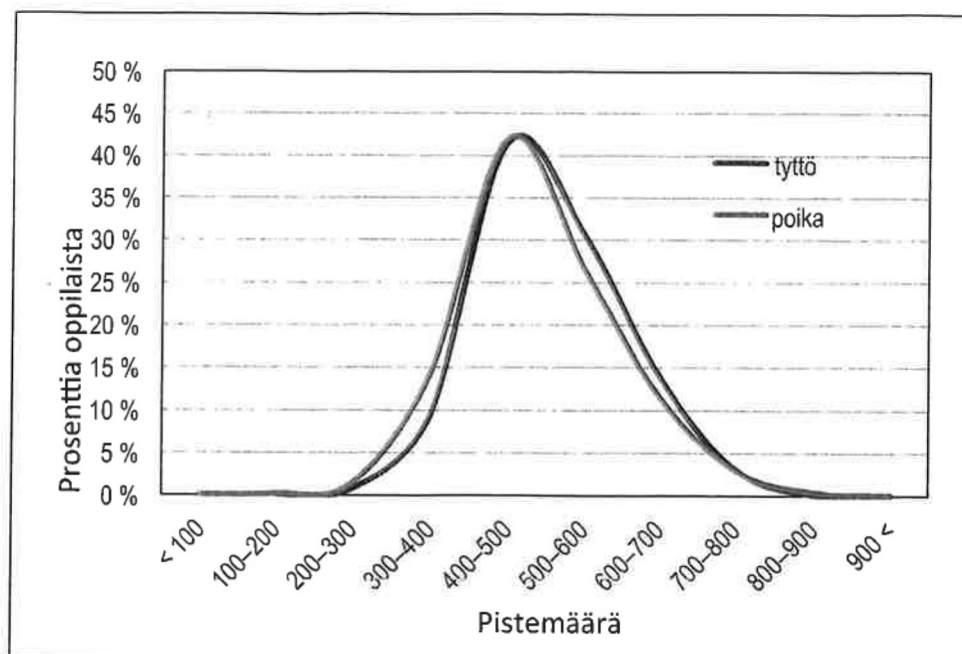
Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) arvioi syksyllä 2018 ensimmäistä kertaa ensimmäisen luokan oppilaiden osaamista. Tästä arvioinnista käytettiin nimitystä alkumittaus. Sen tarkoituksena oli tuottaa kansallista tietoa siitä, mitä oppilaat osaavat, kun he aloittavat perusopetuksen ensimmäisen luokan. Alkumittaus käynnisti perusopetuksen oppimistulosten pitkittäisarvioinnin. Pitkittäisarvioinnin tarkoituksena on arvioida oppilaiden osaamisen kehittymistä peruskoulun aikana kahdessa keskeisessä oppiaineessa, *matematiikassa ja äidinkielessä ja kirjallisuudessa* perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden mukaan. Oppilaiden osaamista arvioidaan kolmannella, kuudennella ja yhdeksännellä luokalla.

Tässä raportissa kerrotaan alkumittauksen ensituloksista oppilasaineiston perusteella. Arviointiin osallistui kansallisessa otoksessa yhteensä 7770 oppilasta. Oppilaista 6902 oli suomenkielisistä ja 868 ruotsinkielisistä kouluista. Koulut ilmoittivat yhteensä 531 oppilaan opiskelevan suomea tai ruotsia toisena kielenä, 521 oppilaan saavan tehostettua tukea ja 278 oppilaan saavan erityistä tukea. Oppilaat tekivät ääniohjeistetut tehtävät tableteilla tai tietokoneilla koulun opetuskielellä. Arviointiin osallistui myös erillinen 107 oppilaan otos erityisen tuen oppilaita. Heistä 64 opiskeli erityiskoulussa ja 43:lla oli yksilöllistetty oppimäärä joko matematiikassa tai äidinkielessä ja kirjallisuudessa.

3.1.3 Oppilaiden osaaminen äidinkielessä

Äidinkielen tulos sukupuolen mukaan

Oppilaiden keskiarvo äidinkielen tehtävissä asetettiin 500 pisteeseen. Tytöt saivat äidinkielen tehtävistä keskimäärin 507 pistettä ja pojat 493 pistettä. Kuviossa 10 esitetään tyttöjen ja poikien kokonaistulosten jakaumat äidinkielessä ja kirjallisuudessa. Oppilaiden osaaminen on jaettu kymmeneen pisteluokkaan 100 pisteen välein.

KUVIO 10. Oppilaiden osaaminen äidinkielen tehtävissä sukupuolen mukaan

Poikien osaaminen jakaantui laajemmin kuin tyttöjen. Kummassakin ääripäässä enemmistö oppilaista on poikia. Tyttöjä on enemmistö kuudennessa (500–600), seitsemännessä (600–700) ja kahdeksannessa (700–800) luokassa. Tyttöjen osaaminen oli keskimäärin hieman parempaa kuin poikien, vaikka huippuosajista valtaosa olikin poikia.

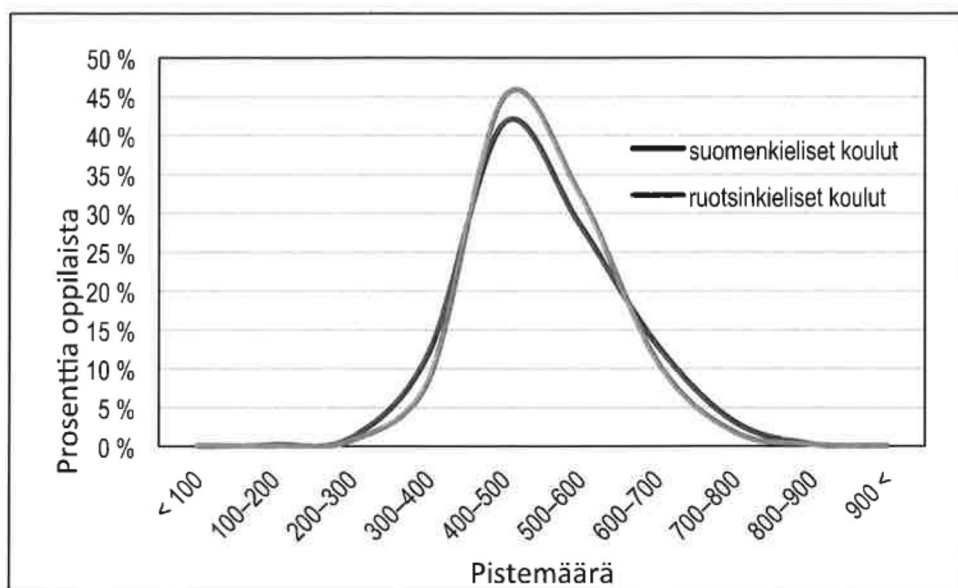
Äidinkielen tulos koulun opetuskielen ja äidinkielen oppimäärän mukaan

Taulukossa 9 esitetään suomen- ja ruotsinkielisten koulujen ja äidinkielen eri oppimääriä opiskelevien oppilaiden äidinkielen tehtävien keskimääräiset pistemäärät. Ruotsinkielisten koulujen oppilaat saivat keskimäärin hieman vähemmän pisteitä kuin suomenkielisten koulujen oppilaat. Suomenkielisissä kouluissa oppilaat saivat keskimäärin 500 pistettä ja ruotsinkielisissä kouluissa 499 pistettä. Ero ei ole tilastollisesti merkitsevä.

TAULUKKO 9. Äidinkielen tehtävien osaaminen opetuskielen ja oppimäärän mukaan

Koulun opetuskieli tai oppimäärä	Keskiarvo
Suomenkieliset koulut	500
Ruotsinkieliset koulut	499
Suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus	506
Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus	425

Suomen tai ruotsin kieltä ja kirjallisuutta opiskelevien oppilaiden keskimääräinen pistemäärä oli 506 pistettä. Suomea tai ruotsia toisena kielenä opiskelevat oppilaat saivat keskimäärin 425 pistettä. Toista kieltä opiskelevien oppilaiden tulos on tilastollisesti merkitsevästi ($p < 0,001$) heikompi kuin muiden oppilaiden tulos. Etan neliö on 0,038, eli oppimäärä selittää tuloksista neljä prosenttia.

KUVIO 11. Oppilaiden osaaminen äidinkielen tehtävissä koulun opetuskielen mukaan

Kuviossa 11 esitetään äidinkielen tehtävien pistemäärien jakaumat koulun opetuskielen mukaan. Oppilaiden osaaminen on jaettu kymmeneen pisteluokkaan 100 pisteen välein. Sekä suomenkielisten että ruotsinkielisten koulujen oppilaista suurin osa sai 400–500 pistettä. Suomenkielisiä oppilaita oli enemmistö kummassakin ääripäässä.

Äidinkielen tulos eri AVI-alueilla

Äidinkielen tehtävissä AVI-alueiden väliset osaamiserot olivat pieniä. AVI-alueiden oppilaiden keskimääräiset pistemäärät esitetään taulukossa 10. Keskiarvoa parempaa osaaminen oli Länsi- ja Sisä-Suomen, Pohjois-Suomen ja Etelä-Suomen AVI-alueilla. Länsi- ja Sisä-Suomen AVI-alueen oppilaiden keskimääräinen pistemäärä äidinkielen tehtävistä oli 506 pistettä ja Pohjois-Suomen AVI-alueella 505 pistettä. Etelä-Suomen AVI-alueella oppilaat saivat keskimäärin 503 pistettä. Keskiarvoa heikompaa osaaminen oli Lapin AVI-alueella, Lounais-Suomen AVI-alueella ja Itä-Suomen AVI-alueella. Lapissa oppilaat saivat keskimäärin 492 pistettä, Lounais-Suomessa 492 pistettä ja Itä-Suomessa 485 pistettä. AVI-alueiden vertailussa täytyy kuitenkin huomioida esimerkiksi toista kieltä opiskelevat oppilaat, joiden osuus oppilaista on Etelä-Suomen ja Lounais-Suomen AVI-alueilla suurempi kuin muualla.

TAULUKKO 10. Äidinkielen tehtävien osaaminen AVI-alueilla

AVI-alue	Keskiarvo
Etelä-Suomen AVI	503
Itä-Suomen AVI	485
Lapin AVI	491
Lounais-Suomen AVI	492
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	506
Pohjois-Suomen AVI	505

Äidinkielen tehtävien osaaminen sisältöalueittain

Taulukossa 11 esitetään äidinkielen tehtävien keskimääräiset pistemäärät sisältöalueittain sukupuolen ja koulun opetuskielen mukaan. Kunkin sisältöalueen keskiarvoksi asetettiin 500 pistettä koko aineistossa. Tytöt olivat keskimäärin poikia parempia kaikilla äidinkielen sisältöalueilla. Erot ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p < 0,001$) kaikilla sisältöalueilla. Selitysaste on kuitenkin korkeimmillaankin 1,3 % eli pieni.

TAULUKKO 11. Äidinkielen osaaminen sisältöalueittain sukupuolen ja koulun opetuskielen mukaan.

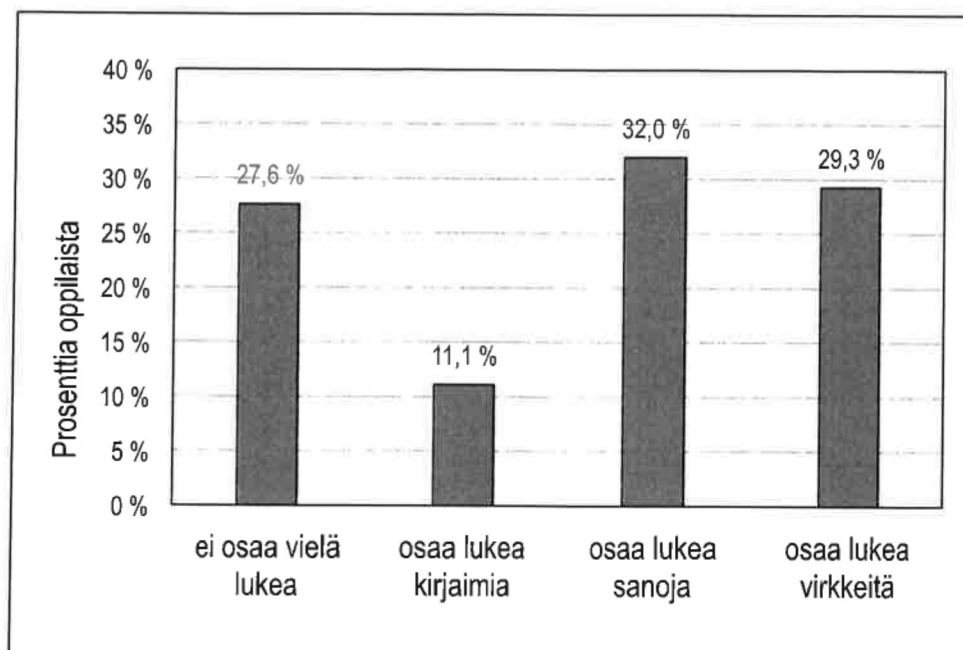
Sisältöalue	Tytöt	Pojat	Suomi	Ruotsi
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	510	490	500	501
Tekstien tulkitseminen	511	489	500	501
Tekstien tuottaminen	511	489	500	497

Suomen- ja ruotsinkielisten koulujen välillä osaamiserot olivat erittäin pieniä kaikilla äidinkielen sisältöalueilla. Ne eivät ole tilastollisesti merkitseviä.

Lukutaidon tasot

Kuviossa 12 esitetään oppilaiden osaamisen jakaumat lukutaidon eri tasoilla. *Osaa lukea kirjaimia* tarkoittaa, että oppilas on osannut yhdistää kirjaimia ja äänteitä toisiinsa. *Osaa lukea sanoja* tarkoittaa, että oppilas on osannut lukea kokonaisia sanoja ja yhdistää niitä esimerkiksi kuviin tai kuulemiinsa sanoihin. *Osaa lukea virkkeitä* tarkoittaa, että oppilas on osannut lukea kokonaisia virkkeitä, yhdistää niitä esimerkiksi kuviin tai toisiinsa tai vastata tekstistä esitettyihin kysymyksiin.

Oppilas on laskettu vain sille osaamistasolle, jolle hän on korkeimmillaan yltänyt. Yltämisen rajaksi asetettiin, että oppilas on osannut yli 50 % kyseisen tason tehtävistä. Esimerkiksi sanojen lukemisen tasolle kirjattu oppilas on osannut yli 50 % sanatason tehtävistä mutta alle 50 % virketason tehtävistä. Vastaavasti kirjainten lukemisen tasolle yltänyt oppilas on osannut yli 50 % kirjaintason tehtävistä mutta alle 50 % sanatason tehtävistä.

KUVIO 12. Lukutaidon jakautuminen eri tasoille

Oppilaista 38,7 % ei osannut vielä lukea. Kuitenkin 11,2 % oppilaista osasi hyvin kirjain-äänne-vastaavuuden ja vain 27,5 % ei pystynyt vielä hallitsemaan kirjain-äänne-vastaavuutta niin hyvin, että heidän olisi voinut sanoa olevan kirjaintasolla olevia lukijoita. Iso osa heistä osasi kuitenkin yhdistää joitakin kirjaimia ja äänteitä toisiinsa. Oppilaista 32,2 % osasi lukea kokonaisia sanoja ja 29,2 % kokonaisia virkeitä, eli yli 60 % kaikista oppilaista pystyi ymmärtämään ainakin lukemisaan sanoja. Tulosten perusteella vaikuttaa siltä, että kun kirjain-äänne-vastaavuuden hallinta on hyvää, myös ymmärrys ja sanatason lukeminen alkaa kehittyä nopeasti.

Yksittäiset tehtävät

Oppilaat osasivat äidinkielen tehtävistä parhaiten yksinkertaisia tunnistamistehtäviä, joissa oli esimerkiksi kirjain-äänne-vastaavuuden tunnistamista ja paikkaa merkitsevien kuultujen sanojen yhdistämistä oikeaan kuvaan. Myös muut sanaston ymmärtämistä mittaavat tunnistamistehtävät sujuivat hyvin. Lyhyiden yksittäisten sanojen lukemista tai kirjallisuuteen liittyvien käsitteiden

tunnistamista mitanneita tehtäviä voidaan pitää keskivaikeina. Oppilaille vaikeimpia olivat tehtävät, joissa mitattiin tarkkaa lukemista tai usean virkkeen pituisten tekstien ymmärtämistä joko kuultuna tai kirjoitettuna.